

μονῇ τοῦ Προποτάμου τιμωμένη εἰς ὄνομα τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα εὐρισκόμενοι μοναχοὶ λαμβάνωσι καὶ αὐτοὶ τέταρτον ἀριθμόν· ἔτι οἱ εἰς τὴν δεβ. μονὴν τοῦ ὁσίου Παύλου, τὴν οὖσαν ἐν τῷ Ἀθῷ λαμβάνωσι καὶ αὐτοὶ τρίτον ἀριθμόν, ὡς γίνεσθαι τοὺς πάντας εἰκοσιτέσσαρας. Καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅρῳ τῆς ἐμῆς ζωῆς λαμβανέτωσαν ἀκωλύτως καὶ μερίζεσθωσαν ὡς προεῖπομεν τὴν δεκατίαν ἀπάσης γεννηματικῆς τῶν ζευγαρίων μου κατασπορᾶς· μετὰ δὲ τὴν ἐσομένην ἀποδημίαν τῆς Βασιλείας μου, ἢ δοῦναι χρέος ἀνάγκης, τότε μὴ μόνον τὸ δέκατον αὐτῶν διὰ τῶν γεννημάτων, ἀλλ' ἅπαν ὅσον καὶ οἷον ἐστὶ τὸ εὐρεθὲν τότε γέννημα, καὶ οἱ βόες ἅπαντες, καὶ ἡ τούτων πᾶσα παρασκευή, καὶ ἔτι τὰ χωρία, ἐν οἷς οἱ βόες αὐτοὶ κατακάμνουσι καὶ τὸ ὀφειλόμενον τῷ δημοσίῳ παρὰ τῶν ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντων ἀνθρώπων, οἷον τὸ χωρίον τὸ ἀπὸ τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν μέχρι τοῦ ἡμετέρου Παλαιοχωρίου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, καὶ ἔτι τὸν ἀπὸ τοῦ σκορδίην μετὰ τοῦ γενομένου φρουρίου ἐκείσε μέχρι καὶ ὅλης τῆς Λεύκης μετὰ καὶ τοῦ μεταξὺ τούτων χωρίου τοῦ καλουμένου Πασσαρᾶ, ἀνευ μὲν γῆς ζευγαρίων πέντε πρὸς δὲ καὶ γῆν ἀπ' αὐτῶν τῶν πορτῶν τῆς Κασσανδρείας ζευγαρίων δέκα, ἅπαντα μετὰ τῆς περιοχῆς καὶ νομῆς αὐτῶν ἐστώσαν ἅπαντα ἀφιερωμένα ταῖς Μοναῖς ταύταις καὶ μερίζόμενα κατὰ τὴν πρώτην τοῦ δεκάτου τῶν γεννημάτων ἀναλογίαν, καὶ ὁ πειραθισόμενος ἀνατρέψαι τὴν παροῦσαν μου πρᾶξιν, ὁποῖος ἂν εἴη, ἐν τῷ παρόντι μὲν εὐπορήσει τῆς ἀσθενείας τοῦ Κάϊν, καὶ τῆς Γεῆς λέπρας, καὶ τῆς λώβης Ἰώβ, χωρὶς τῆς ἐν ὑστέρῳ ὑγείας αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῷ μέλλοντι, γένοιτο κληρονόμος θρόνου τοῦ ψευδωνύμου βασιλέως Σατὰν καὶ τῶν αὐτοῦ διαδόχων ἔτι Ἰούδα καὶ τῶν σταυρωσάντων Χριστὸν ἢ καὶ βαπτισθέντων, ἐν ὑστέρῳ δὲ ἀρνησαμένων αὐτὸν δημοσίᾳ, ἀνθ' ὧν οὐ μόνον ὄρια βασιλέων ἀρχαίων, ἀ καλεῖσθαι ἅπαντι στέργειν τὰ πρὸ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ θεῖους ὄρους θελήσαντα ἀθετεῖν, μηδενὶ ἐξεῖναι παρασχεῖσθαι τὰ ἅπαξ ἀφιερωθέντα Θεῷ προστάττοντας. Ἐτι ζῶσα μὲν ἡ Βασιλεία μου, οὐδὲν τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις Μοναῖς μοναχοὺς ἀπατεῖ, ἀλλ' ἀφίησι τῇ αὐτῶν αὐτοπροαιρέσει, ὡς ἂν αὐτοὶ βούλονται, εἰ καὶ δύναιντο ποιεῖν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, εἴτε διὰ λειτουργιῶν, εἴτε δι' ἐλεημοσύνης. Ἐπειδὴν δὲ μεταλλάξω τὸν βίον, μονὴν ἐκάστην ἀπαιτῶ τούτῳ, ἵνα ποιῇ λειτουργίαν ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος μίαν, ὁποῖαν ἂν ἡμέραν αὐτὴ διακρίνη· ποιῇ δὲ αὐτὴν ἢ μὲν τοῦ Χριστοῦ μου καὶ Παντοκράτορος ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ αἰοδίου καὶ μακαρίτου ἐκείνου, τοῦ ἁγίου μου Αὐθέντου καὶ Βασιλέως τοῦ πατρὸς τῆς Βασιλείας μου, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἁμα. Ἡ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ Λαύρᾳ, καὶ ἡ τοῦ Βατοπεδίου Μονή, ποιῇ λειτουργίαν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ψυχῆς καὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἐρασιμωτάτης μοι Αὐγουστῆς κυρᾶς Εἰρήνης· ἡ δὲ τοῦ Τιμίου Προδρόμου Μονή, καὶ ἡ τοῦ Προποτάμου, καὶ ἡ τοῦ ὁσίου Παύλου, ποιῇ ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ψυχῆς μόνης. Εἴ τις οὖν καὶ τούτων περισσότερον ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ψυχῆς βουλῇ ποιεῖν ἢ πρὸς πένητας, ἢ πρὸς ἀδελφούς, ἢ πρὸς αἰχμαλώτους, ἢ πρὸς ἀσθενεῖς, χάρις εἴη τούτῳ παρὰ Θεοῦ, χαριζομένου τούτου πολλαπλάσιον ἐν καιρῷ. Εἰ δὲ τις πάλιν τὴν κατὰ

ἀνάγκην λειτουργίαν ἀπαιτηθεῖσαν πειραθεῖν καταλύσαι ποτέ, ἔστω καὶ αὐτὸς κοινωνὸς τῶν ἄνωθεν ἀναγεγραμμένων ψίλων τοῦ Σατανᾶ, ἀνθ' ὧν σωτηρίαν ψυχῆς ἀνατρέψαι βεβούλευται ἢς οὐκ ἐστὶν ὁλος ὁ κόσμος ἄξιος. Τῇ οὖν ἰσχύϊ καὶ δυνάμει τοῦ παρόντος χρυσοδούλλου λόγου τῆς Βασιλείας μου ὀφείλουσι λαμβάνειν ἀκωλύτως αἱ δηλωθεῖσαι σεβάσμιαι Μοναὶ τῆς Βασιλείας μου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἔξης τὴν δεκατίαν πᾶσαν τῆς γεννηματικῆς κατασπορᾶς τῶν ζευγαρίων μου, καὶ μερίζειν ταύτην, ὥσπερ ἀνωτέρω διαλαμβάνεται. Μετὰ δὲ τὴν ἐμὴν τελευτὴν ὀφείλουσι λαβεῖν ἅπαν τὸ εἰδόμενον τῆς κατασπορᾶς τῶν ζευγαρίων μου, καὶ αὐτὰ πάντα τὰ ζευγάρια καὶ τὰ Παλαιοχώρια, καὶ τὴν γῆν, καὶ δίκαια τῶν ἐν τοῖς Παλαιοχωρίοις προσκαθιμένων ἀνθρώπων, καὶ ἀπλῶς ἅπαντα ὅσα κατὰ μέρος ἄνωθεν καταγράφονται καὶ καθέξουσιν αὐτὰ κυρίως, δεσποτικῶς, ἀναφαρέτως, ἀναποδιδότως καὶ κατὰ τελείαν δεσποτείαν καὶ κυριότητα εἰς μερισμὸν τὸν ἄνωθεν διαλαμβανόμενον, διατηρούμεναι καθάπαξ ἐκ παντὸς προσώπου ἀνώτεροι πάσης ἐπηρείας καὶ ὀχλήσεως.

Εἰς γοῦν μόνιμον καὶ διηνεκὴ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν χρυσοδούλλος λόγος τῆς Βασιλείας μου, ἀπολυθεὶς κατὰ μῦνα φευρουαρίου τῆς ἀνισταμένης πέντε καὶ δεκάτης ἰνδικτιῶνος τοῦ ἐξάκις χιλιοστοῦ ἐννεακοσίοστου πέντε καὶ δεκάτου ἔτους ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεδὲς καὶ θεοπρόβλεπτον ὑπεσκημῆνατο κράτος.

Ἰωάννης ἐν Χρῷ τῷ Θεῷ πιστὸς Βασιλεὺς καὶ Αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ὁ Παλαιολόγος.

ΣΗΜ.—Ἐν τοῖς χρυσοδούλλοις ἐνθα ἡ λέξις «λόγος» ὁ ἀριθμὸς τοῦ μηνός, τοῦ ἔτους, καὶ Ἰνδικτιῶν, ὡς καὶ ἡ ὑπογραφή τοῦ Βασιλέως γράφονται ἰδίᾳ Βασιλικῇ χειρὶ. Ἐν τῷ χρυσοδούλλῳ τούτῳ εἰσὶ γεγραμμένα ταῦτα λίαν καλλιτεχνικῶς καὶ διὰ κινναβάρους· κάτωθεν δὲ ἀπρωρημένη διὰ μεταξίνης κλωστῆς ἡ κεχυσμένη σφραγὶς ἐξ ἐνὸς μέρους ἔχουσα τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ.*

Περὶ μορφώσεως καὶ ἀνυψώσεως τοῦ λαοῦ γενομένου ἐνταῦθα τοῦ λόγου, παρατηροῦμεν, ὅτι ἐκ τῶν ἀσπόνδων καὶ ἀμελικτῶν τῆς τῶν λογίων γλώσσης ἐχθρῶν δὲν ἐλειψάν τινες ἀντιτάξαντες τὰ ἐπιχειρήματα, ὅτι δῆθεν νεκρά ἐστὶν ἡ ἀρχαία ἐλληνική, ὅτι ἐπομένως ἄσκοπος, ἀδύνατος καὶ ἀσύμφορος μάλιστα ἐστὶν ἡ εἰς αὐτὴν ἐπάνοδος καὶ ἡ δι' αὐτῆς διάπλασις καὶ διαπαιδαγώγησις τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ ὅτι οὐδὲν φυσικώτερον, ἢ οἱ τὴν ἀληθεῖς μὀρφῶσιν τοῦ λαοῦ ἐπιτετραμμένοι νὰ μορφώσωσιν αὐτὸν διὰ τῆς ἀπλῆς καὶ φυσικῆς αὐτοῦ γλώσσης, διὰ τῆς δη-

* Ἰδε ἐρ:θ. 17, σελ. 321—324.

μώδους¹, καὶ οὐχὶ διὰ γλώσσης ἀκαταλήπτου καὶ ἐπιτετνευμένης, ὅποια ἡ γραφομένη καὶ λαλούμενη ὑπὸ τῶν λογίων γλώσσα. Σαθρὰ ὅμως καὶ ἀδάσιμα ἀποδεικνύνται πάντα ταῦτα ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσης ἡμῶν καθόλου, ἐὰν καὶ ἐν μόνον ρίψωμεν βλέμμα ἐπ' αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ οὐκ ἔστιν ὅλως νεκρά. Ἐὰν δὲ ζητῶμεν νὰ διατυπώσωμεν τὴν νῦν γραφομένην ἐπὶ τὸ ἀρχαϊκώτερον, δὲν ἔπεται καὶ ὅτι ἐπιδιώκομεν τὴν κατὰ γράμμα ἀκριβοῦς τῆς ἀρχαίας ἐπάνοδον. Πολλοὶ τῶν ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ νεωτερισμῶν ἀνάγουςι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τὴν βραδυτέραν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἐποχῆν, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ ἐπιγραφαί, αἱ πληροφορίαι τῶν ἐξ ἐποχῆς βραδυτέρας γραμματικῶν περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἡ ἐν τῇ λατινικῇ περιγραφῇ λέξεων ἑλληνικῶν. Προσέτι καὶ τοὺς ἰδιωτισμοὺς τῶν ἐν ταῖς νήσοις καὶ τῷ Μορέᾳ λίαν πολυαριθμῶν διαλέκτων δύναται τις νὰ παρακολουθῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μέχρι τῆς ἀρχαιότητος. Οὕτω ἡ.χ. πολλὰ τῶν ἰδιαζουσῶν λέξεων καὶ πολλὰ τῶν φθόγγολογικῶν φαινομένων, δι' ὧν διακρίνεται ἡ ἀξιόλογος καὶ σπουδαία ἐν τῷ Μορέᾳ Τσακωνικὴ διάλεκτος, ἀναγράφονται ἤδη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων λεξικογράφων ὡς Λακωνισμοί. Ἀφ' ἑτέρου ἀκριβοῦς ἔρευνα τῶν ζώντων μνημείων τῆς διαλέκτου τοῦ Πόντου ἀνακαλύπτει ἰωνισμοὺς οὐδαμοῦ, ἀλλὰ τοῦ πλην ἐν τῇ διαλέκτῳ τῆς Κύπρου καὶ ἐνιαχοῦ τῆς Καππαδοκίας περιωθέντας, τίς δὲ οἶδε πόσοι εἰσέτι ἀρχαῖοι, πόσοι ἀρχαῖοι διαλεκτικοὶ ἰδιωτισμοὶ περιεσώθησαν μέχρι σήμερον ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ ἐν διαφόροις τόποις καὶ πρὸ πάντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τοῖς ὄρειοις μέρεσι²; Τὴν περιουλογομένην τῶν τοιοῦτων ἀρχαίων γλωσσικῶν μνημείων τῶν εἰσέτι ζώντων ὡς καὶ τῶν μέχρι τοῦδε περιωζομένων ἀρχαίων ἠθῶν, ἐθίμων καὶ παραδόσεων μετὰ ζήλου θερμοῦ ἐπιδιώκει καὶ ὁ ἡμέτερος Ἑλληνικὸς φιλολογικὸς Σάλλογος πρὸς τοῦτο ἔχων τὴν γενναίαν ὑλικὴν ὑποστήριξιν ἀνδρὸς μεγαθύμου τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπαθανάτισαντος καὶ ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφεῖ αἰγίδα τοῦ φιλομούσου κραταιοῦ ἡμῶν ἀνακτος. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔτερον ἐπιχείρημα τὸ ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων τῆς γλώσσης τῶν λογίων ἀντιτασσόμενον, ὅτι ὁ λαὸς δέον νὰ διαπαιδαγωγῇται καὶ διαπλάσσηται ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ γλώσσῃ, ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ, καταπίπτει καὶ αὐτό, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν πρῶτον μὲν, ὅτι, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη καὶ ὡς ἡ πείρα μαρτυρεῖ, ἡ τοσοῦτον καταδιωκομένη τῶν λογίων γλώσσα ἐννοεῖται καλῶς, ὡς νῦν ἔχει, ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ δὲν θεωρεῖται ὡς ξένη πρὸς αὐτόν, πρὸς τὴν συνήθη αὐτοῦ γλώσσαν, τὴν καθωμολιμένην, δεύτερον δέ, ὅτι ὁ λαὸς δὲν ἔχει οὔτε δύναται ποτε νὰ ἔχῃ γλώσσαν ἐνιαίαν καὶ τελείαν

δυναμένην νὰ χρησιμεύῃ ὡς κοινὸν ὄργανον πρὸς πληρὴ καὶ ἀληθῆ αὐτοῦ μόρφωσιν, δυναμένην ἐπομένως νὰ χρησιμεύῃ καὶ ἐν τοῖς σχολείοις καὶ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ἐκκλησίᾳ, δυναμένην τέλος ἀποτόμως καὶ ἀνευ τινὸς διαμέσου ν' ἀναδράμῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ ἐκ ταύτης ἀπ' εὐθείας πᾶσαν ἀρουμένην ἀληθῆ καὶ πολῦτιμον γνῶσιν, πᾶν καλόν, νὰ διοχετεύῃ αὐτὰ εἰς τὰς διαφόρους τῆς κοινωνίας τάξεις. Ἀπόδειξις τοῦτου εἰσὶν αἱ πολυπληθεῖς τῆς χυδῆν γλώσσης τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων διάλεκτοι, τὰ πολυάριθμα αὐτῶν τοπικὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα. Ἀνάγκη λοιπὸν οἱ διδάσκοντες διὰ ζώσης φωνῆς ἢ καὶ γραφῆς νὰ ᾤσιν ἀριστοὶ εἰδήμονες πασῶν τῶν νῦν ὑφισταμένων Ἑλληνικῶν διαλέκτων, πάντων τῶν νῦν κατὰ τόπους γλωσσικῶν ἰδιωμάτων, καὶ εὐχερὲς νὰ διαχειρίζονται πάσας ταύτας; Ταλαίπωροι διδάσκαλοι, ἀν καὶ ταύτην τὴν ἀπαιτήσιν εἴχε παρ' ἡμῶν ἡ κοινωνία. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι κατ' ὀρθὴν οὔτοι ὡς ἐκ θείας ἐμπνεύσεως νὰ ἐκμάθωσι καὶ διαχειρίζονται εὐχερὲς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ πάσας τὰς πολυειδεῖς καὶ πολυπληθεῖς τῆς χυδῆν γλώσσης ἀποχρώσεις, ἐν τίνι διαλέκτῳ, ἐν τίνι ἰδιώματι ἤθελον διδάσκῃ, ἀφοῦ ἀδύνατον ὅπως πάντοτε μίαν καὶ τὴν αὐτὴν λαλῶσι διάλεκτον πάντες οἱ μαθηταὶ καὶ ἀφοῦ ἡ τοῦ λαοῦ γλώσσα οὔτε ἔχει, οὔτε δύναται νὰ σχηματίσῃ ὅρους ἐπιστημονικοὺς; Ὡστε, ἀφοῦ δημώδης οὐκ ἔστι μία καὶ μόνη γλώσσα ἐνιαία, ἀφοῦ δημώδης, ἥτοι γλώσσα τοῦ λαοῦ, ἔστι πᾶσα διάλεκτος, πᾶν κατὰ τόπους γλωσσικὸν ἰδιώμα, ἀφοῦ ὁ χαρακτὴρ τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ οὐκ ἔστι σταθερὸς, ἔπεται, ὅτι ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον δι' αὐτῆς ἀνέφικτός ἐστιν ἡ προσήκουσα τῶν πολλῶν μόρφωσις, ἐνῶ κάλλιστα ἐπιτυγχάνεται αὕτη διὰ γλώσσης ἐνιαίας, ἐντέχνου, πλουσίας καὶ ἱκανῶς σταθερᾶς, ὅποια ἡ γραπτὴ γλώσσα, ἡ γλώσσα τῶν λογίων. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ διασπασθῇ αὕτη θεόντως, ὥστε καὶ σαφῆς καὶ καταληπτὴ νὰ ᾖ πάντοτε τοῖς πολλοῖς³ καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ νὰ προσεγγίξῃ, ἀρκεῖ νὰ φέρῃ πάντα τὰ πλεονεκτήματα γλώσσης οὐ μόνον σαθοῦς καὶ εὐλήπτου, ἀλλὰ καὶ γλαφυρᾶς, κομψῆς, χαριέσσης καὶ τερπνῆς, γλώσσης φερούσης πληρὴν ζωὴν ἐν ἑαυτῇ, δύναμιν ἰσχυράν, μεγαλοπρέπειαν, λεπτότητα, ἀφέλειαν, ὕψος, συντομίαν ἱκανήν, ἐκφραστικότητα, καλλιλογικὴν κατασκευὴν, ἀρμονίαν καὶ εὐρυθμίαν, εὐροίαν, εὐστροφίαν καὶ εὐκαμψίαν, πλοῦτον λέξεων καὶ τύπων, κανονικότητα, ἥτοι πλεονεκτήματα τοιαῦτα, δι' ὧν θαυμάσθῃ καὶ δικαίως θαυμάζεται ἡ θεία ἀληθὺς τῶν ἡμετέρων προγόνων γλώσσα. Διὰ τῆς δεούσης καλλιμεργίας καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἡμετέρας γλώσσης δύναται αὕτη, καθ' ὃ μάλιστα εὐκαμπτος, εὐπλαστος καὶ εὐστροφος, εἰς τοσοῦτον βαθμὸν τελειότητος καὶ πλούτου νὰ φθάσῃ, ὥστε πληρέστατα νὰ ἐκφράξῃ καὶ αὐτὰς ἐτι τὰς λεπτεπιλέπτους ἰδέας, τοσαύτην νὰ προσκτήσῃται ζωτικότητα καὶ δύναμιν, ὥστε καὶ

1) Δημῶδη λέγοντες ἐννοοῦμεν συνήθως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τῶν λογίων γλώσσαν τὴν φυσικὴν καὶ ἄτεχνον τοῦ ἀπανταχοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γλώσσαν, τὴν χυδῆν γλώσσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη, κατὰ τόπους πολυειδῶς παραλλάσσουσα, ἐστὶ πολυσχιδῆς καὶ οὐχὲν ἐνιαία, ὡς ἡ τῶν λογίων. ἔπεται, ὅτι καὶ ὁ ὅρος: δημώδης δὲν ἐκφράζει τι ὅλον ἐνιαίον.

2) Ἐνδιαφέροντα λείψανα ἑλληνικῶν διαλέκτων περιωζονται καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ, περὶ ὧν ἐπραγματεύθησαν ὁ Morosj (Lecce 1870) καὶ ὁ Pellegrini (Turin 1880).

3) Ἴδε καὶ τὴν πραγματείαν ἡμῶν «περὶ τοῦ τρόπου τῆς λύσεως τοῦ παρ' ἡμῶν γλωσσικοῦ ζητήματος» τὴν δημοσιευμένην ἐν «Ἑλλάδι» (III—2, 1891, σελ. 128 καὶ ἐξῆς), περιοδικῶ τοῦ ἐν Ἀμστελδάμφ Φιλελληνικοῦ Συλλόγου,

αὐτὰ ἐτι τὰ ἀνυδρὰ τῆς καρδίας αἰσθήματα καὶ αὐτοὺς ἐτι τοὺς ἀσθενεστάτους αὐτῆς παλμούς· νὰ αἰσθητοποιήσῃ καὶ ὡς ζώσας νὰ παραστήσῃ εἰκόνας, τοσαύτην νὰ προσλάβῃ ποιητικὴν χάριν, εὐρυθμίαν καὶ μελωδίαν, ὥστε καὶ τὴν φαντασίαν ν' ἀνυψοῖ καὶ τὴν ἀκοὴν νὰ τέρπῃ καὶ τὴν καρδίαν νὰ εὐφραίνῃ ἀναδιβάζουσα συγχρόνως τὸ πνεῦμα εἰς τὰ αἰθέρια τοῦ τελείου, ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ ὕψη, ἐπὶ τέλους τοσαύτην νὰ προσκτῇσται σημασίαν καὶ ἰσχύν, ὥστε, ὥσπερ ἡ ἀρχαία, οὕτω καὶ αὕτη οὐ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ πλείστα ἄλλα νὰ διαπαιδαγωγῇ καὶ ἐξευγενίσῃ ἔθνη καὶ νὰ εξαπλωθῇ, ὥσπερ ἐκείνη, ἐφ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην. Ναί! γλῶσσα, ἢν ἐλάλησαν αἱ πρῶται Μοῦσαι, γλῶσσα, ἢν παρίστανται λαλοῦντες καὶ αὐτοὶ τῆς ἀρχαιότητος οἱ θεοί, γλῶσσα, ἢς τὰ κάλλη ἐθαύμασαν καὶ αὐτὰ ἐτι τὰ ἄγρια καὶ βάρβαρα ἔθνη, γλῶσσα, ἢτις ἐπὶ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐλαλεῖτο ἀλλαχοῦ τε καὶ ἐν αὐταῖς ἐτι ταῖς Ἰνδίας, γλῶσσα, ἢτις συνέδεε τὸν οὐρανὸν μετὰ τῆς γῆς καὶ ἦγεν εἰς ὄχριν καὶ συγκοινωνίαν τοὺς οὐρανίους θεοὺς μετὰ τῶν ἐπὶ γῆς ἐρπόντων ἀνθρώπων, γλῶσσα καὶ αὕτῃ ἐτι τῇ ἀνοργάνῳ φύσει, ὥσπερ ἄλλη τοῦ Ὁρφέως λύρα, ζῶν ἐμπνεύσασα, γλῶσσα τοιαύτη, ὅσον καὶ ἂν παρήκμασεν, ὅσον καὶ ἂν ἀπέβαλε μέγα μέρος τοῦ ἀρχαίου σθένους καὶ τῆς λαμπρῆς αὐτῆς καλλονῆς, ἐπειδὴ ἤδη εἰς νέον εἰς-ἦλθε βίον διασώζουσα εἰσέτι ἱκανὸν τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ζωῆς πῦρ, ἱκανοὺς βαρυτίμους τοῦ βασιλικοῦ αὐτῆς διαδήματος ἀδάμαντας, δύναται ἡμέραν τινὰ ἂν οὐχὶ νὰ φθάσῃ, τοῦλάχιστον νὰ προσεγγίσῃ ἀρκοῦντως πρὸς τὴν ἀρχαίαν εἰκασίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν. Οὕτω διαπλασσομένη καὶ τελειοποιουμένη ἡ νέα ἑλληνική, λαμπρὸν δύναται νὰ ἔχῃ μέλλον, μεγάλας δύναται νὰ παράσῃ ὑπηρεσίας διὰ τῆς φύσει ἐκπολιτιστικῆς καὶ διαπαιδαγωγικῆς δυνάμεως, ἢν κέκτηται· δύναται καὶ αὕτη ἐν τῷ μέλλοντι, ἂν μὴ καταστῇ παγκόσμιος καὶ διεθνὴς τῶν λογίων καὶ τῆς ἐπιστήμης καθόλου γλῶσσα, νὰ διαδοθῇ τοῦλάχιστον ὡς οἶόν τε ἐπὶ πλείστον, νὰ ἐκφράσῃ πληρῶστα τὰς ὑψίστας ἀληθείας καὶ ἠθικὰς ἀρχάς, νὰ συμβάλλῃται σπουδαίως εἰς τὴν πρόοδον πάσης ἐπιστήμης καὶ τέχνης καὶ νὰ διαπαιδαγωγῇ καὶ ἀνυψοῖ τὸν λαὸν ἐκείνον τὸν περιούσιον, ὅστις νῦν τυχόντες ἀληθῶς νὰ ἔχῃ τοσοῦτον εὐγενῆ γλῶσσαν καὶ θελκτικὴν, δυναμένην νὰ συνδέῃ καὶ συγκρατῇ ἐν ἁρμονίᾳ δύο κόσμους, τὸν ἀρχαῖον μετὰ τοῦ νέου, γλῶσσαν δυναμένην νὰ στηρίζεται καὶ ἐπὶ ἀρχαίου καὶ ἐπὶ νέου ἐδάφους. Ναί! οὐδέποτε περιῦλθεν εἰς λήθην τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ λαμπρότης τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, οὐδέποτε ἐξέλιπε ἐκ τῆς ζωηρᾶς τοῦ ἡμετέρου Γένους φαντασίας ἡ θαυμασία καὶ περικαλλὴς αὐτῆς εἰκὼν, ἔστω καὶ ἀνυδρῶς ἀναπαρισταμένη, οὐδέποτε ἐξηφανίσθησαν τέλεον ἐκ τῶν χειλέων καὶ τῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων πάντα τὰ βαρύντια ἐκεῖνα καὶ θαυμάσια τῆς ἐξόχου ἀρχαιότητος κειμήλια, ἀφοῦ μάλιστα οὐδέποτε ἐξέλιπε τέλεον τὸ αἶσθημα αὐτῶν, ἀφοῦ οὐδέποτε ἐξηφανίσθησαν ὁλοσχερῶς αἱ παραδόσεις, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τὰ ἀρχαία, ἀφοῦ τέλος ὁ ἀρχαῖος χαρακτὴρ δὲν μετεβλήθη οὐσιωδῶς. Γλῶσσα γλαφυρὰ καὶ πλήρης χάριτος, λεπτὴ καὶ εὐγενής, εὐστροφὴς, μεγαλοπρε-

πῆς, ζωνρὰ καὶ σφριγῶσα, ἁρμονική, εὐπλαστός, πλουσία, καλλιλογική καὶ τερψίθυμος, γλῶσσα κινουσα πάσας τὰς χορδὰς τῆς καρδίας, συγκινοῦσα ἐκ ἐκάστω αὐτῆς παλμῷ, ζωοποιουσα καὶ αὕτην ἐτι τὴν ἄψυχον φύσιν, διεμπνεύουσα πληρῶστα σχεδὸν πάντα τὰ τῆς καρδίας αἰσθήματα, καὶ αὐτὰ ἐτι τὰ λεπτεπίλεπτα, πᾶσαν ψυχολογικὴν κατάστασιν, πᾶν αἶσθημα καὶ συναἶσθημα, πᾶσαν ἰδέαν, γλῶσσα ἐπὶ τέλους ἀντικατοπτρίζουσα πᾶσαν διανοητικὴν λειτουργίαν, γλῶσσα αἰσθητοποιοῦσα, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἄλλως ἥκιστα αἰσθητὴν ψυχικὴν δύναμιν, γλῶσσα τοιαύτη, ἢν ἀθάνατοι ἐλάλουν θεοί, καὶ ἀθάνατοι ἐμόρφωσαν καὶ ἀνέπτυξαν σοφοί, γλῶσσα τέλος, ἢτις ὡς εἴρηται, συνέδεε τὸν οὐρανὸν μετὰ τῆς γῆς, γλῶσσα τοιαύτη δὲν ἠδύνατο, εἰμὴ νὰ μὲν ἀθάνατος εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Δ. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Ο ΕΝ ΤΟΙΣ "ΗΘΙΚΟΙΣ," ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΪΡΩΝΕΩΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ*

Β'.

(Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν).

1. Κάτω ἐφη τῆς καρδίας, τὴν ὑπερφανὴν εὐαισθητοτέραν ὑπάρχειν· τῶν δ' ἐν φιλοσοφίᾳ λεγομένων οἱ σφόδρα νέοι τοῖς μὴ δοκοῦσι φιλοσόφως μὴδ' ἀπὸ σπουδῆς ἄγεσθαι χαίρουσι μᾶλλον καὶ παρέχουσιν ὑπὲρ αὐτοὺς καὶ χειροῦς.

2. Δεῖ μὴ μόνον ἐν ταῖς περὶ ἔδωδην καὶ πόσιν ἡδοναῖς διαφυλάττειν εὐσχήμονας αὐτοὺς (τοὺς νέους), ἐτι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς ἀκροάσεσι καὶ ἀναγνώσεσιν ἐθίζειν, ὥσπερ ὅψω χρωμένους μετρίως τῷ τέρποντι, τὸ χρησίμον ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὸ σωτήριον διώκειν.

3. Οὔτε πόλιν αἱ κεκλεισμέναι πύλαι τηροῦσιν ἀνέλωτον, ἂν διὰ μιᾶς παρὰδέξηται τοὺς πολεμίους· οὔτε νέον αἱ περὶ τὰς ἄλλας ἡδονὰς ἐγκράτειαι σώζουσιν, ἂν γὰρ δι' ἀκοῆς λάθῃ προέμενος αὐτόν.

4. Ὅσον μᾶλλον ἀκοῇ τοῦ φρονεῖν καὶ λογιζέσθαι πεφυκότος ἄπτεται, τοσοῦτον μᾶλλον ἀμεληθεῖσα βλάπτει καὶ διαφθείρει τὸν παραδεχόμενον.

5. Εὖ μᾶλλον παραφυλάττωμεν τοὺς νέους, ὥς ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι μᾶλλον ἢ ταῖς ὁδοῖς παιδαγωγίας δεομένους.

6. Ποιητικῇ πολὺ μὲν τὸ ἥδὺ καὶ τρώιμον νέου ψυχῆς ἐνεστίν, οὐκ ἔλαττον δὲ τὸ ταρακτικὸν καὶ παρὰφορον, ἂν μὴ τυγχάνῃ παιδαγωγίας ὀρθῆς ἢ ἀκροάσεως.

7. Ὅρθῳ τινι λογισμῷ περιστάντες καὶ καταδεόντες τὴν κρίσιν (τῶν νέων), ὅπως μὴ παραφέρηται τῷ τέρποντι πρὸς τὸ βλάπτον, ἀπειθύνωμεν καὶ παραφυλάττωμεν.

8. Μὴ τὴν ποιητικὴν ἡμερῶς τῶν Μουσῶν ἐκκό-

*) Ἰδε ἀριθ. 16, σελ. 305—306.